

Historalis

Van: Willem-Simon van de Graaf [wsvandegraaf@gmail.com]
Verzonden: donderdag 9 november 2017 12:40
Aan: 'Valkenburcht, M.A.'
Onderwerp: RE: Uitnodiging voor een gesprek n.a.v. uw brieven aan de Erfgoedinspectie en de RCE
Bijlagen: Voorzet-overleg_2017-11-20.docx

Hallo heer Valkenburcht,

Hierbij een discussiestuk voor onderstaand overleg met mijn beweegredenen. Stuurt u het door naar de overige gesprekspartners?

Met vriendelijke groeten

Willem-Simon van de Graaf
06-17000856

Van: Valkenburcht, M.A. [<mailto:M.A.VALKENBURCHT@erfgoedinspectie.nl>]
Verzonden: dinsdag 31 oktober 2017 10:53
Aan: wsvandegraaf@gmail.com
Onderwerp: Uitnodiging voor een gesprek n.a.v. uw brieven aan de Erfgoedinspectie en de RCE

Geachte heer Van de Graaf,
Met verwijzing naar ons telefonische contact van gisterenmiddag, nodig ik u graag uit voor een gesprek op het ministerie in Den Haag. Graag stellen wij u in de gelegenheid om de vragen in uw brieven aan de Erfgoedinspectie en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed nader toe te lichten.

Bij het gesprek dat op maandag 20 november a.s. van 14.00 – 15.00 uur plaats vindt, zijn de volgende personen aanwezig:

Marjolein Verschuur (adviseur archeologie en cultuurlandschap, RCE);
Joost Kuggeleijn (coördinerend beleidsmedewerker directie Erfgoed & Kunsten);
Nico Aten en/of Michiel Valkenburcht (beiden senior inspecteur Erfgoedinspectie).

Wij verzoeken u zich in de Hoftoren bij de receptie aan de kant van het Centraal Station te melden. Bij aanmelding is een legitimatiebewijs nodig.

Zou u de ontvangst van deze e-mail alstublieft nog even willen bevestigen?

Alvast bedankt en met vriendelijke groet,

mr. M.A. (Michiel) Valkenburcht

senior inspecteur / jurist

T 06 51 28 56 01 (b.g.g. 070 412 40 12)
m.a.valkenburcht@erfgoedinspectie.nl

Erfgoedinspectie
Rijnstraat 50 | 2515 XP | Den Haag
Postbus 16478 | 2500 BL Den Haag | www.erfgoedinspectie.nl

Discussiestuk voor het overleg tussen Ministerie, Rijksdienst, Erfgoedinspectie en ondergetekende op 20 november 2017

Aanleiding voor het gesprek is het archeologische onderzoek in het kader van bouwproject De Commanderie in Ootmarsum (gemeente Dinkelland).

De gemeente is voor dit project opdrachtgever, ook al ontwikkelt ze het gebied niet zelf.

Er zijn bij dit project drie zaken goed fout gegaan:

1. Tot tweemaal toe hebben omvangrijke ontgravingen plaatsgevonden door de bouwfirma's zonder dat Archeodienst door hen ingeschakeld was. Hierdoor is schade ontstaan aan het archeologische erfgoed. Er volgden echter geen repercussies. Hiermee wordt een duidelijk signaal naar buiten afgegeven dat dit soort gedrag in orde is. Het was dus logisch dat het voorval zich herhaalde.
2. Het veldwerk van het onderzoek in 2016 is afgerond maar er heeft geen uitwerking plaatsgevonden en er is geen eindrapport geschreven. Ook is de opgravingsdocumentatie niet gedeponerd. Op het moment dat de uitwerking zou beginnen, is Archeodienst failliet gegaan, wat voor de gemeente een excuus vormde om de uitwerking niet meer te laten uitvoeren om zo kosten te besparen.
3. De gemeente heeft advies ingewonnen bij de heer Vissinga van Het Oversticht (provincie Overijssel). Hij opperde dat het rapport niet nodig was, want er was toch niets gevonden. Een provinciaal archeologisch ambtenaar adviseert dus dat - in strijd met het PvE, de KNA/BRL 4000 en de erfgoedwet - een archeologisch onderzoek niet afgerond hoeft te worden met een rapport en deponering. Hij vond dat de gemeente als opdrachtgever hier niets mee te maken had, maar dat het uitsluitend een zaak voor het uitvoerende bedrijf was.

De achterliggende oorzaak die ervoor zorgt dat dergelijke dingen kunnen gebeuren, is wijd verbreid en heeft een zeer grote negatieve invloed op de archeologische monumentenzorg. Het gaat om belangenverstrengeling bij gemeenten. In 2007 is het bevoegd gezag voor de archeologische monumentenzorg neergelegd bij de gemeenten. Deze hebben echter vaak volkomen tegengestelde belangen. Een gemeente is vaak zelf projectontwikkelaar en wil dus de kosten laag houden. Of de gemeente heeft groot belang bij de vestiging van bedrijven en het bouwen van woningen in de gemeente wat voor extra belastinginkomsten en werkgelegenheid zorgt. De gemeente wil het initiatiefnemers daarom niet lastig maken en wil hen niet opzadelen met kosten die zij zelf eigenlijk ook overbodig vindt. In 2007 is in feite de wolf tot schaapshoeder benoemd.

Componenten die hier op terug te voeren zijn, zijn:

1. de exponentiële groei van de minimum oppervlakte waarvoor archeologisch onderzoek verplicht is.
2. het gemeentelijke selectiebeleid, waarbij het steeds normaler wordt dat vindplaatsen gedeselecteerd worden omdat ze niet bijzonder genoeg zouden zijn.

3. het door de vingers zien van overtredingen van het PvE, zoals het ongeleid afgraven van delen van het plangebied.
4. lagere eisen stellen voor projecten die door de gemeente betaald moeten worden dan voor projecten die door derden betaald moeten worden.
5. het door de gemeente drastisch terugschroeven van de eisen aan het onderzoek als een initiatiefnemer de gemeente onder druk zet.
6. het weigeren door de gemeente om te handhaven als opdrachtgevers het onderzoek niet laten afronden.

Een initiatiefnemer die geen zin heeft om voor de archeologie te betalen, krijgt alle hulp van de overheid om er zonder of met lage kosten mee weg te komen. Archeologie weggraven, de gemeente of een wethouder onder druk zetten om de eisen naar beneden bij te stellen of om helemaal geen onderzoek te eisen, het niet laten uitwerken van het veldwerk; vrijwel geen enkele gemeente zal hier iets aan doen. In het kader van mijn "veiling-actie" van vorig jaar heb ik 12 gemeenten aangeschreven met het verzoek om iets te doen om de wanbetalende initiatiefnemer tot betalen te krijgen. Geen enkele gemeente heeft iets gedaan. Ook de zes bijbehorende provincies heb ik aangeschreven. Die waren eveneens niet bereid om iets te doen, maar waren wel bereid om tienduizenden euro's uit te geven aan een beslaglegging. Uiteindelijk heeft de provincie Drenthe er wel voor gekozen om het probleem zelf op te lossen. Ik heb tenslotte een officieel IBT-verzoek bij de provincies neergelegd, dat door alle provincies is afgewezen.

Ondertussen stelt de Rijksdienst zich op het punt dat een archeologisch bedrijf de plicht heeft om een onderzoek, waar het eenmaal aan begonnen is, ook volledig af te ronden, ook al krijgt het er geen cent voor. Als een initiatiefnemer niet voor het onderzoek betaalt, krijgt dus niet hij, maar zijn opdrachtnemer problemen. Zo werden vorig jaar bij mijn "veiling-actie" alle wanbetalers in bescherming genomen door de gemeenten en provincies en werd Archeodienst aangevallen met een beslaglegging en met het forceren van het faillissement.

Dit is een situatie waarvan iedere archeoloog zou moeten vinden dat die ongewenst is. In de praktijk komen de archeologische bedrijven echter nauwelijks in verzet omdat ze zich in een zeer lastig parket bevinden. De bedrijven zijn afhankelijk van de gemeenten. Enerzijds vormen de gemeenten een belangrijke categorie klanten, anderzijds heeft het bedrijf voor elk project de gemeente nodig. De gemeente moet het PvE, het evaluatierapport en het eindrapport goedkeuren. Een bedrijf heeft dus veel te verliezen als de relatie met een gemeente bekoeld is. Nu ik niet meer in naam van een opgravingsbedrijf spreek, ben ik niet meer afhankelijk van die relatie met de gemeenten. Daarom zet ik mij nu in om de weffouten en de misstanden in het archeologische bestel te bestrijden. Daarvoor gebruik ik in eerste instantie projecten van Archeodienst, waarvan ik alle ins en outs ken en waarvan ik de rechten van de curator van Archeodienst overgenomen heb.

Het eerste dat ik wil bereiken is dat opgravingsbedrijven gewoon voor hun werk betaald krijgen. Daarvoor zijn een aantal veranderingen nodig:

1. de gemeenten die het archeologische onderzoek in hun omgevingsvergunning/ bestemmingsplan eisen, moeten er ook voor zorgen dat dit onderzoek daadwerkelijk opgeleverd wordt. Dat betekent dat de initiatiefnemer aangesproken moet worden als het

eindrapport niet geleverd wordt (bijvoorbeeld omdat hij zijn financiële verplichtingen niet na komt) en dat er desnoods onder dwangsom gehandhaafd moet worden.

2. gemeenten moeten hun eisen niet drastisch naar beneden bijstellen of hun selectiebeleid aanpassen onder druk van de initiatiefnemer.
3. provincies moeten gemeenten erop aanspreken als onderzoeken niet afgerond worden en de voorschriften van de omgevingsvergunning dus niet nageleefd worden.
4. de verplichting tot levering van het eindrapport en de deponering moet bij de initiatiefnemer gelegd worden en niet bij het opgravingsbedrijf.
5. de provincies moeten als eigenaar van de vondsten de kosten voor uitwerking en deponering gaan betalen als de initiatiefnemer dat niet doet.
6. betere controle door provincies en/of Rijk op de manier waarop gemeenten met de archeologische monumentenzorg omgaan.

Tenslotte heb ik nog twee nieuwe vragen:

- In de erfgoedwet is niet geregeld wie de eigenaar is van de opgravingsdocumentatie. Wie is volgens u de eigenaar van de opgravingsdocumentatie (inclusief eindrapportage)?
- Handhaving op certificaathouders wordt op het moment uitgevoerd door twee verschillende instanties. Het Rijk kan boetes opleggen, de certificerende instelling kan het certificaat schorsen of intrekken. Dit lijkt me geen heldere en transparante taakverdeling. Er wordt op dezelfde zaken gehandhaafd. De instanties kunnen er verschillende opvattingen op nahouden over de noodzaak tot handhaving. Het lijkt mij ongewenst dat twee verschillende instanties zich met dezelfde handhavingstaak bezig houden. Kunt u uitleggen waarom deze constructie bestaat en kunt u uitleggen hoe voorkomen gaat worden dat beide instanties elkaar in de weg gaan lopen of verschillend over eenzelfde zaak gaan oordelen?

Nijmegen, 7 november 2017

Willem-Simon van de Graaf